

Z manažera ekozemědělcem snadno a rychle(?)

Pro odpověď jsme si přijeli na Vysočinu do vísky Olešenka do rodiny Jana Dvorského. Olešenka i stejnojmenný ekologický statek leží v kopečcích kolem Přibyslavi, kudy kráčela už před mnoha staletími slavná husitská historie. Připomenout můžeme i osobnost Karla Havlíčka Borovského, který se narodil odtud nedaleko v Borově. Když Dvorští hledali v devadesátých letech místo, kde by měli třeba nejen výletní chalupu, ale mohli začít hospodařit na půdě, dlouho vybírali. Nakonec padla volba právě na staletý grunt v Olešence, umístěný pěkně u návsi nad rybníčkem. Možná přispělo zmíněné historické pozadí, pak i to, že se Iva Dvorská narodila tady nedaleko, že jej v roce 1998 zakoupili.

První písemná zmínka o gruntu v Olešence č. p. 10 (tehdy Wolessne) je z roku 1654. Grunt je veden pod jménem Maškovský, v té době pustý. Po různých událostech za ta staletí, dokonce i po vyhoření, koupili Dvorští grunt od nepřímých dědiců rodiny Vlčkových. Po dokončení rozsáhlých stavebních oprav a rekonstrukce, která trvala šest let a které financovali jen ze svých úspor, požádali v roce 2004 ZD Olešenka o vrácení zemědělské půdy zpět do užívání. To se podařilo, takže ke gruntu patří 15 ha půdy. První koza Rózinka s dcerou Zvonečkou se pak na statek nastěhovaly v roce 2005, čímž grunt opět ožil.

Cesta z „kontrolní organizace“

Možná si někteří dlouholetí příznivci ekologického zemědělství jméno Dvorský spojí právě s „manažerskými“ posty v PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců a také s prvním ředitelem obecně prospěšné společnosti Kontrola ekologického zemědělství. Život nás ale někdy svými peripetemiemi, může nasměrovat i jinak. Z místa ředitele KEZ Jan Dvorský odešel v roce 2005, z úřadování na ministerstvu zemědělství odešla také jeho manželka. Kontrolní organizace jsou nyní tři a jejich pozice se tím spíše zkomplikovala, i když ekologických zemědělců ke kontrole v minulých dvou letech výrazně přibýlo. Konkurence mezi podniky nemusí mít vždy jen pozitivní dopady.

Jan Dvorský, když opustil „manažerskou“ práci, nepřestal být samostatným od-

borným poradcem v ekozemědělství a samozřejmě za mnohá léta má tuto problematiku, jak se říká, v malíčku. Sám ale komentuje situaci: „Od začátku své pracovní kariéry jsem byl spojen se zemědělstvím, s prací v zemědělském družstvu, ve státním statku Sempřa, a pak ve zmíněných organizacích. Vždy mne to ale táhlo k té praxi.“

Takže bylo jasné, že budované podnikání bude v zemědělství a ekologické navenek. Spolu se svou manželkou Ivou, dcerou Adélou, synem Vítkem a jeho manželkou Věrou postupně zrekonstruovali velké obytné stavení a stodolu. Za pomoci evropských dotací z Programu rozvoje venkova, kdy obdrželi polovinu uznatelných nákladů, přistavěli sýrárnu. Při rekonstrukci obytné budovy využili také slaměných panelů (tehdy novinka) a vytápějí ji dřevospalujícím kotlem.

Jistě také správně předpokládáte, že inženýrské úvahy Jana Dvorského o tom, jak má ekologické hospodářství vypadat, aby se uživilo, byly jasné od počátku. Rozhodl se pro chov českých hnědých krátkosrstých koz na mléko a ovčí plemene Suffolk pro produkci plemenných beránků a jehnic. Důležitým faktorem je nejen rozloha pů-

dy, ale i kapacita pro ustájení. Tím je zatím velikost hospodářství limitovaná.

Černohlavé ovečky

Ve velké, upravené stodole pro chov jsou nyní ustájeny kozičky pro mléko a bahnice s berany masného plemene Suffolk (s černou hlavou, původem z Anglie), které jsou určeny pro plemenný chov. Už od ledna se rodí nejen kůzlátka, ale také jehňata. Zatím malé stádo čer-

Věra Dvorská s dvouletým kůzlem

nohlavých oveček Suffolk (možná vám známých kreslených oveček z Večerničku s pohádkami ovčí babičky) poskytuje záruky slušných příjmů z prodeje plemenných zvířat.

Užitkové parametry zvířat se pečlivě sledují Svazem chovatelů ovcí a koz, v kontrole užitkovosti. Zejména u ovcí masného plemene jsou důležité přírůstky, fyzická konstituce a zdraví. Výsledky kontroly užitkovosti se za celou populaci sestaví do tabulky podle pořadí jehňat celého ročníku a podle těchto parametrů se stanoví každému jehněti celková plemenná hodnota. Janu Dvorskému se s chovem daří dostávat většinu jehňat do elitních tříd. Kvalitní odchov zdravých jehňat, přísná selekce jehňátek, kdy ta slabá se prostě z chovu musejí vyřadit a zůstanou nejlepší kusy, zaručuje pak dobré příjmy pro statek. S ovci také musí objíždět trhy a výstavy, kde chovatelé také porovnávají svá zvířata. ➡

Ing. Jan Dvorský

➔ Kozy i ovečky pobývají, krom zimy, venku na pastvě a musí mít také příležitost ukryt se při horku někde ve stínu. Na pastvinách jsou proto vybudovány přístřešky, a také remízky, aby se zejména ovce nepřehřály. Není divu – rouno mají opravdu bohaté, protože pocházejí z chladnějších krajů. (I když, pro ovčí vlnu není v Čechách dobrý obyčej.) Teď v zimě asi ve stáji sprádaly ovečky další ovčí příběhy o zlých vlčích... Ale jejich strážce, pastevecký pes – Border kolie Frona – se o jejich bezpečí postará.

Kozí dvorek...

„Hnědé kozy jsme si vybrali proto, že mají především velmi dobrou kvalitu mléka s lahodnou a jemnou chutí,“ říká Jan Dvorský. Čtyřicet koz matek a kozla právě už od poloviny ledna postupně obska-

Trpělivá matka české hnědé krátkosrsté kozy klidně dá napít i cizímu mláděti

kují kůzlátka – bude jich už třicet. Chovájí je v šesti rodinkách, protože si kozy pamatují své předky i potomky a lépe se tak spolu snášejí. Plemeno je bezrohé, ale občas se narodí některé s rohy. Takže zrovna kozy tu mají dva, jeden rohatý, ten starší pětiletý (trochu divoký) a druhý, mladší bez rohů je spíš mazlík.

Stádo koz je v kontrole užitkovosti, kozičky dobře dojí, takže se dostaly do elitních tříd, a potomci mohou být dobře využity jak pro rozšíření vlastního stáda, tak pro prodej plemenných zvířat. Většinu kozlíků však prodávají ze dvora zájemcům zejména před Velikonocemi.

Novou mlékárnu zasvětili už v září loňského roku. V dojírně ještě vybavují jednotlivá stání přepážkami, aby si kozičky navzájem neviděly do žlabu, při dojení byly klidnější a nezáviděly si.

Krmení pro ekochovy musí pocházet také z ekologického hospodářství, proto spolu tady na Vysočině spolupracují všichni ekoze-

mědělci (o některých z nich jsme psali v Bio č. 11/2008 Vladimír Klement ekofarma Kojetín a František Matoušek z Brzkova v č. 12/2008). Dvorskí musí pro zvířata nakupovat obilniny, seno, senáž a krmnou řepu mají vlastní a od jara do podzimu je hlavní pastva. Sousedi a nejbližší ekozemědělci jsou potom také prvními odběrateli produktů ze dvora.

...a kozí přestávka

Kozy mají nyní „povinnou“ přestávku v dojení, aby si odpočinuly. Proto si někdy spotřebitelé v zimě stěžují, že kozí výrobky se vytratily. Ale kozy musejí nejméně dva měsíce nabírat síly a začnou dojit zase, když se jim narodí kůzlátka. Ta pijí mateřské mléko podle potřeby až do dvou měsíců, kdy jsou odstavena, a mléko pak může proudit zase ke spotřebitelům. Velké chovy koz mohou spíše rozložit zabřezávání do delšího časového období, takže výpadek mléka nemají tak velký.

O kozí i ovčí stádečko se stará celá dvougenerační rodina v druhé směně. Jen pro manželku syna Dvorských, Věru, která se věnuje především zpracování mléka a výrobě sýrů, to znamená, že práci musí zkombinovat s péčí o děti. Věra absolvovala několik kurzů na zpracování mléka ve „faremních“ podmínkách. S životem na statku se dobře vyrovnala: „Nikdy jsem si nepředstavovala, že se z panelového domu dostanu k takovému životu na venkově a ke zvířatům. Ale moc se mi to líbí.“

Od pokusů s přípravou sýrů v menším, v hrnci na plotně, už uběhlo několik let, a tak ji i ostatní členy rodiny Dvorských potěšilo, že na Přibyslavských slavnostech 2010, kam se sjíždějí velké mlékárny, aby zde soutěžily před profesionální porotou či v hodnocení veřejnosti, získaly nové výrobky z kozího mléka z Olešanky hned tři třetí ceny! Dvorský kozí sýr polotvrdý a Dvorské kozí žervé a dokonce uspěli v soutěži spotřebitelů o Krajáč Vysočiny.

Březí bahnice oveček plemene Suffolk

➔ Výhledy do budoucnosti statku

Dvorský statek Olešenka se samozřejmě potřebuje uživit. Zatím po velkých investicích poskytuje hlavně zaměstnání pro členy rodiny, nutno říci, že až na paní Věru, to je pro všechny druhé zaměstnání. Cílem soběstačné udržitelnosti hospodářství je rozšíření chovu koz na osmdesát dojnych kusů a u ovcí z nynějších dvaceti na třicet plemenných bahnic a dva až tři berany.

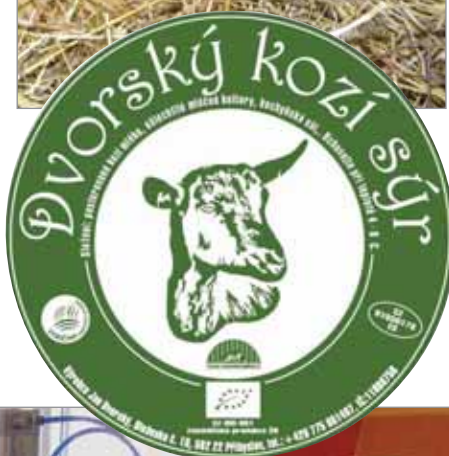
Nejbližší horizont výhledu do letošního roku je prostý. V březnu už bude dostatek mléka od koz, a proto začne výroba sýrů, žervé, jogurtů a dalších dobrot i čepování čerstvého mléka. Mohou se prodávat kozlíci i jehňata vyřazená z chovu.

V létě bude na práci kromě sklizně sena pro krmení také pěstování zeleniny, pěstovaná na dvaceti arech, a brambor. Od pozdního jara tedy k sortimentu mléčných bioproduktů přibude cibule, česnek, kořenová zelenina a další druhy. Ekologické pěstování zeleniny je tu založeno hlavně na ruční práci s motykou, kterou, jak jinak, většinou musí udělat ženy... Hlavní zpracování půdy je však mechanické – se systémem Vari-Honda.

V blízké budoucnosti se chtějí Dvorskí pustit do výstavby objektu, který by sloužil k agroturistice. Apartmán a dva pokoje (pro dvě osoby s přistýlkami) se společenskou místností by se daly využít nejen pro letní či zimní hosty, ale také k pořádání kurzů a školení. Není problém zajistit možnou podporu z fondů, kde už mají smlouvu se SZIF, ale především získání úvěru od banky. Jestli se nepodaří sehnat úvěr, má majitel statku úmysl pustit se do akce z vlastních zdrojů a vlastními silami. Také bude snazší dát práci místním řemeslníkům, což v případě zakázky velké firmy, pro níž musí být vypsáno výběrové řízení, je problémem.

Ekozemědělcem snadno a rychle?

Tak jsme se ptali na začátku. Jak to bylo, je snad z výše uvedeného zřejmé. Možná snadněji šlo vybudovat ekologický

statek, protože tu byly vědomosti, o čem ekozemědělství je, jaké jsou podmínky, jaké zákony se musí respektovat a jasný záměr, co bude statek produkovat. Ale rychle to asi nejde v žádné činnosti, ani v podnikání, které má být dlouhodobě úspěšné.

A zejména v zemědělství to není o tom, že dnes nakoupím a zítra se ziskem prodám. Chov zvířat a také rostlinná výroba zabere mnoho dnů, měsíců a práce kolem je každodenní. Kozy ani ovce vám dovolenou nedají. Dvorským to ale naprosto nevadí, protože ekologické zemědělství se pro celou rodinu stalo životním stylem. Každého zákazníka rádi uvítají. „Přesvědčit se na vlastní oči, odkud potraviny pocházejí, to je ten nejlepší certifikát kvality. Přesvědčit se, že kozy a jejich mléko dávno nepáchne. To žádné řeči, ani certifikáty, nedokáží,“ tvrdí Jan Dvorský.

Návštěvníci si mohou zvířata prohlédnout, případně pohladit – o to stojí kozy, kolie či domácí králíci. Bude-li cesta na statek třeba spojená s rodinným výletem po okolí, budou spokojeni všichni. Cesta pro bioprodukty z koziho mléka, kozlíky, jehňata, pro zeleninu a brambory přímo na ekostatek do Olešenky se určitě vyplátí.

Mirka Vohralíková
FOTO: autorka a archiv
Dvorský statek Olešenka

